

İKİ VATANLI BİR RUM FUTBOL KULÜBÜ: APOLLON SMYRNİS (1891-2017)

Çağla D. TAĞMAT*

ÖZ

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde görülen modernleşme hareketleri, Tanzimat ve Islahat Fermanları ile hem Müslümanlar hem de Gayrimüslimlere kısa sürede nüfuz etmiştir. Çok kültürlü, çok dinli ve kozmopolit bir toplum yapısına sahip olan Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yaşayan Gayrimüslimler ve özelinde de Rumlar, bu modernleşme sürecinde cemiyetleşme hareketlerine hız vermişlerdir.

Başta İstanbul olmak üzere Ege ve Karadeniz bölgelerinde yaşayan Rumlar bu cemiyetleşme hareketinden büyük ölçüde etkilenmişlerdir. Ticaretten hayırseverliğe, eğitimden sanata, kadın hareketlerine ve spora kadar pek çok alanda hızlı bir şekilde organize olan Rumlar, ilk cemiyetlerini İzmir'de kurmaya başlamışlardır. 1891 yılında Rumlar tarafından kurulan Apollon Smirnis de bunlardan yalnızca birisidir. Adını mitolojideki güneş tanrısı ve müziğin koruyucusu Apollon'dan alan cemiyet, kuruluşunun ilk yıllarında edebiyat ve müzik alanlarında faaliyet göstermiş, 1910 yılında ise kimliğini bir spor cemiyetine/kulübüne dönüştürmüştür.

1922 yılında, Kurtuluş Savaşı'nın Türk Büyük Taarruzu ile sona ermesinin ardından Atina'ya taşınan kulüp, spor faaliyetlerine burada devam etmiştir. Mavi-beyaz renklere sahip olan Apollon Smirnis'in stadı Georgios Kamaras Stadıdır. Kulüp 2013 yılında Süper Lig'e yükselmiş ancak bu başarısı kalıcı olmamış ve bir sonraki yıl küme düşmüştür. Kulüp 2017-2018 Futbol sezonunda Yunan Süper Ligi'nde yer almıştır.

Bu çalışmada Yunanistan'ın en eski ve köklü spor kulüplerinden Apollon Smirnis'in, kuruluşu, İzmir yılları ve Lozan Antlaşması sonrasında Atina'daki hikayesi ve faaliyetleri, Yunanca kaynaklar ışığında ortaya konacak ve aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Apollon Smirnis, Cemiyet, Futbol, İzmir, Spor, Yunan Futbolu.

* Dr., Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü. E-posta: tagmat@ankara.edu.tr

A GREEK FOOTBALL CLUB WITH TWO HOMELAND: APOLLON SMYRNIS (1891-2017)

ABSTRACT

The modernization movements that seen in Ottoman State in 19th century, effected not only Muslims but Non-muslims with Tanzimat and Islahat Decrees. Non-muslims and specially Greeks that lived in Ottoman country which had multi-cultural, and multi-religion demographic structure, expedited association movements in modernization period.

Greeks mostly in İstanbul but also in Aegean and Black Sea Region, effected from this association movement. Greeks which were organised from commercial to philanthropy, education, art, women movements and sports began to establish their first associations in İzmir. Apollon Smyrnis which was founded in 1891 was only one of them. This association which took its name from the Sun God and the protector of art in Greek Mythology, became active in fields of literature and music in its first years and in 1910 turned its identity into a football club.

In 1922, after Turkish Great Offensive Apollon Smyrnis moved to Athens and maintained its activities there. The club has blue and white colours and it's stadium is Georgios Kamaras Stadium. Apollon, joined to Greek Super League in 2013 but this prosperity didn't proceed and one year later the club withdrew from Super League. The club again joined to Greek Super League in 2017-2018 football season .

In this paper one of the oldest Greek Football club, Apollon Smyrnis' establishment, İzmir years and it's story and activities in Athens after Lausanne Treaty will be presented with the help of Greek sources.

Key Words: *Apollon Smyrnis FC, Association, Football, İzmir, Sports, Greek Football.*

Giriş

Osmanlı Devleti'nde, 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı, beraberinde yeni bir dönemi başlatmıştır. Aynı adla anılan ve 1876'ya kadar devam eden bu dönem, Osmanlı ülkesinde yaşayan Gayrimüslimler açısından da farklı bir aydınlanmayı ateşlemiştir. 1821 yılında başlattıkları isyan ile bağımsız bir devlet kuran Yunanlar, kültürel aydınlanma sürecine girip bunu eğitim ile sentezlerken, Osmanlı Rumlarının aydınlanması Yunanlara kıyasla daha geç bir dönemde, Tanzimat döneminde hız kazanmıştır.

Tanzimat dönemi, yalnızca Osmanlı Rumları üzerinde değil, pek çok Gayrimüslim topluluk üzerinde de benzer etkiyi yaratmış, bu topluluklar kimlik, kültür ve geçmiş birikimlerini sosyo-kültürel hayata yansıtmaya başlamışlardır. Şüphesiz ki bu topluluklar içinde Rumları diğerlerinden ayıran

önemli noktalardan bir tanesi, onların zaten hali hazırda gerek örnek gerekse destek olarak alabilecekleri bir devletin var olmasıdır. Bu çerçevede Rumlar, gerek eğitim gerekse kimlik ve tarihsel geçmiş anlamında Yunanistan'dan yalnızca esinlenmekle kalmamış aynı zamanda güçlü bir iletişim ve etkileşim de kurmuşlardır.

Rumların tarih, dil ve kültür anlamında ulusal bir aydınlanma yaşamalarının önünü açarak milli kimliklerini kuşandıkları Tanzimat dönemi, Osmanlı ülkesinde pek çok sosyo-kültürel organizasyonun kurulmasıyla aslında bir dönüm noktasını teşkil etmiştir. Hayırseverlik, dini, mesleki, eğitim, sanat, kadın ve spor alanında kurulan pek çok Rum cemiyeti, yalnızca sosyal faaliyet alanları yaratmakla kalmamış, ayrıca milli kimlik, tarihsel hafıza ve dil gibi pek çok unsuru da harekete geçirerek bir bilinçlenme evresinin başlangıcını oluşturmuştur. Bu filizlenme, başta İstanbul, İzmir, gibi şehirlere ek olarak Rum nüfusunun yoğun olarak bulunduğu Karadeniz Bölgesi ve Kapadokya'da da önemli bir gelişim göstermiştir. İstanbul, hem Payitaht olması hem de Fenerli Rumların etkin olduğu bir bölge olarak ayrı bir yere konulduğunda, genel olarak Ege Bölgesi ve özelinde de İzmir'in, cemiyetleşme hareketinin en yoğun izlendiği ve faaliyet gösterdiği bölge olduğu söylenebilir.

Henüz Tanzimat ilan edilmeden önce İzmir'de 1818 yılında kurulan İonya Kulübü/ Ιώνικη Λέσχη kısa sürede genişleyip adını Rum Kulübü /Ελληνική Λέσχη şeklinde değiştirirken,¹ aslında kendinden sonra kurulacak diğer İzmir Rum cemiyetlerine de öncülük etmiştir. Öte yandan ulusal kimliğin benimsetilmesi için önemli bir yere sahip olan dil ve kültürün yanı sıra, bunları kuşanacak genç neslin dinç ve sağlıklı olabilmesi için sporun da ön plana çıktığını belirtmek gerekmektedir. Böylece İzmir'de ilk aşamada müzik veya sanat alanında kurulan cemiyetler çok kısa bir süre sonra faaliyet alanlarına sporu da eklemeye başlamış ve spor İzmir Rumları arasında hem popüler hem de güçlü bir dal haline gelmiştir.

Sanat ve sporun el ele yürütüldüğü cemiyetleşme hareketinde, bu her iki dal büyük önem taşımıştır. Tiyatro oyunları, temsiller ve müzik çalışmaları Yunan kimliğinin hatırlanması ve hatta antik Yunan'ın sahiplenilmesi açısından önemli bir araç olarak kendini göstermeye başlamıştır. Eski Yunan tragediyalarının yeniden sahnelenmesi, Yunan kültürünün önemli birer parçası olan geleneksel müziklerin kültürel hafızaya işlenmesi, Yunanlılık bilincinin aşılmasında aktif olarak kullanılmıştır. Bunu aşlamak için de sanat cemiyetlerine büyük görevler düşmüştür.

¹ "Smyrni to Kauhima tis İonias", **Epta İmeres, (İ Katimerini)**, 3 Mayıs 1998, s. 5.

Öte yandan, kısa zaman içerisinde okullarda da önem kazanmaya başlayan spor, ana vatanlarından uzak genç Rumların² sağlıklı gelişimi ve ayrıca kötü alışkanlıklardan uzak durmaları için öncelenen bir faaliyet olarak ön plana geçmiştir. Çünkü yetiştirilecek genç nesilde aranan önemli niteliklerden bir tanesi de dinçlik ve sportifliktir. Bu çerçevede İzmir’de sanat ya da müzik alanında kurulan oluşumlar faaliyet alanlarını bunlarla sınırlamak yerine spora da yer vermeye başlamışlardır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren İzmir Rum basını da sütunlarında sıklıkla sporla ilgili bilgilendirici yazılara yer vermeye başlamış hatta yeni spor tekniklerini de okuyucularına aktarmaya çalışmıştır.³ 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında İzmir’de kurulan muazzam sayıdaki Rum cemiyetlerinin öncelikleri de bu şekilde belirlenmiştir. At yarışları, atletizm, kürekçilik, jimnastik gibi dallarda eğitim veren ve hatta müsabakalar düzenleyen Rum cemiyetleri, Turgutlu, Ödemiş, Menemen, Bornova, Karşıyaka, Urla gibi İzmir’in önde gelen semtlerinde aktif olarak çalışmalar yapmışlardır.⁴ 1891 yılında kurulan Apollon Smirnis / Απόλλων Σμύρνης de bu cemiyetlerden yalnızca bir tanesidir.

1. Apollon Smyrnis’in Kuruluş Aşaması ve İzmir Yılları

İzmir, eski zamanlardan beri geleneksel sporlara ev sahipliği yapmış bir şehirdir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, gerek modernleşme atılımlarının etkisi, gerekse bu şehrin kozmopolit yapısı İzmir’de modern sporların da oynanmasına zemin hazırlamıştır.⁵ Bu çerçevede Türkiye’de futbol takımları ilk olarak İzmir’de kendini göstermeye başlamıştır. İzmir’de futbolu gündeme taşıyanlar ise İngilizler olmuştur. İzmir’de İngilizlerin futbola olan merakı Rumlar arasında da rağbet görmeye başlamış ve bu topluluk kısa süre içerisinde futbolda İngilizler ile boy ölçüşecek noktaya ulaşmışlardır.⁶

19. yüzyılın ikinci yarısında İzmir’de kurulmaya başlayan müzik cemiyetleri, İzmir spor hayatının başlangıcında önemli bir kırılma noktası olmuştur. 1890 yılında kurulan Orpheus Müzik Kulübü / Μουσικός Όμιλος

² Yunanistan sınırları dışında yaşayan Helenler/Yunanlar.

³ Andreas Mpaltas, *O Ellinikos Athlismos stin Smyrni 1890-1922*, Mpalta, Athina, 2014, s. 151.

⁴ Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir, *İkinci Meşrutiyet’ten Milli Mücadele’ye Anadolu’da Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Rum Örgütlenmeleri*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2018, ss. 135-146.

⁵ Günver Güneş, “Modern Sporların İzmir’e Girişi; İzmir’in Spor Kulüpleri, Seçkin Sporcuları”, *Körfezde Zaman, İzmir Araştırmaları Kongresi*, (Ed. Eren Akçiçek, Mustafa Mutluer, Cüneyt Kanat), Bormat Matbaacılık, İzmir, 2010, s. 39.

⁶ Bilge Umar, *İzmir’de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974, s. 235.

Ορφεύς, adını Yunan mitolojisindeki efsanevi müzisyen ve Trakyalı ozan Orpheus'tan almıştır. Kimi kaynaklarda Sanat Tanrısı Apollon'un oğlu olarak geçen Orpheus'un⁷ sanat yeteneğini babasından aldığı düşünülmektedir. İzmir'in tanınmış aileleri tarafından kurulan cemiyet, Anadolu Rumlarının ilk müzik cemiyeti olmakla kalmamış, spora verdiği önem ve gerçekleştirdiği faaliyetlerle de etki alanını genişletmiştir.⁸

Orpheus'un kuruluşundan bir yıl sonra yine İzmir'de kurulan Apollon / Απόλλων Cemiyeti de aynı şekilde müzik cemiyeti olarak kurulmuş ve resmi adını Apollon Jimnastik Cemiyeti / Γυμναστικός Σύλλογος Απόλλων olarak belirlemiştir. Apollon'un kuruluşunda, İzmir Metropolit Hrisostomos ile Orpheus'un üyeleri de öncü olmuştur. Cemiyetin adını aldığı Apollon, Yunan mitolojisinde Zeus'un oğludur ve bir Anadolu tanrısı olarak kabul edilir. Ayrıca güzel sanatların koruyucusu ve temsilcisi, ışık ve güneş tanrısı olarak da bilinmektedir.⁹ Adını Mitolojik Apollon'dan alan cemiyet, renklerini de mavi-beyaz olarak seçmiştir. Renklerinin Yunan bayrağından esinlenilmesi ise bir tesadüf değildir. Cemiyet bu renkleri seçerek aslında Yunan menşeli olduğunu vurgulamıştır.¹⁰

Gerek Orpheus gerekse Apollon gibi cemiyetlerin isimlerini Yunan mitolojisinden seçmeleri bu dönem ve sonrasında sıkça rastlanan bir durumdur. Buna ek olarak Osmanlı coğrafyasında kurulan birçok Rum cemiyetinde de Aziz ya da Azize adlarının cemiyetlere verilmesi gibi durumlar da söz konusudur. Her iki eğilim de esasında Yunan kültür ve dinini yaşatma ve ayrıca sahiplenme çabası olarak yorumlanabilir.

Kuruluşunu takip eden ilk yıllarda konserler, konferanslar ve edebi toplantılar organize eden Apollon Cemiyeti,¹¹ 1894 yılında arka arkaya koşan üç atletin resmedildiği sembolünü benimserken aynı yıl, kuruluşunun üçüncü yıldönümünü de gösterişli bir törenle kutlamıştır.

Apollon aynı dönemde, müziğe verdiği önemi ve misyonunu kendi marşının sözlerine de yansıtmış ve Tanrı Apollon'a hitaben kaleme alınan güfteyle, kuruluşundan üç yıl sonra bu marşı kullanmaya başlamıştır.¹²

⁷ Derman Bayladı, **Mitoloji Tanrıların Öyküsü**, Say Yayınları, İstanbul, 1999, s. 312.

⁸ Cihangir, **a.g.e.**, s. 136.

⁹ Bayladı, **a.g.e.**, s. 282.

¹⁰ www.fcapollon.gr/cms/10007_History.aspx 02/02/2018

¹¹ "Smyrni to Kauhima tis İonias", s. 32.

¹² Marşın orijinal versiyonunu dinlemek için; <http://www.fcapollon.gr/Storage/Media/Shared/YMNOS.mp3> Erişim Tarihi: 02/02/2018. Ayrıca bkz., **G.S. Apollon Smyrnis, 1891-2011, Mia Omada- Dyo Patrises- Treis Aiones, 120 Hronia Athlitisimos kai Politimos**, Ekdoti Periferia Attikis, Athina, 2012.

*Απολλων δαφνοστεφανωμένε της ομορφιάς είσαι ο Θεός
Κι από εσένανε πηγάζει το ήθος κι ο πολιτισμός (δισ)
Απόλλων, Απόλλων, Απόλλων, καμάρι των Ελλήνων όλων
Δοξάζεις το γαλάζιο μας το χρώμα το λαμπρό, καθώς και συμβολίζεις της
σημαίας το σταυρό*

*Απόλλων ομάδα των γιγάντων έχεις ηρωικά παιδιά
Που έχουν σώμα ατσάλenio κι όλοι ατρόμητη καρδιά (δισ)
Απόλλων, Απόλλων, Απόλλων, καμάρι των Ελλήνων όλων
Δοξάζεις το γαλάζιο μας το χρώμα το λαμπρό, καθώς και συμβολίζεις της
σημαίας το σταυρό*

*Güzelliğin Tanrısı defne taşlı Apollon
Medeniyet ve ahlak senden doğar (x2)
Apollon Apollon Apollon tüm Yunanların gururu!
Parlak rengimiz maviyi yüceltiyor, bayrağımızın haçını da temsil
ediyorsun*

*Devlerin takımı Apollon, çelikten bedenleri
ve korkusuz yürekleri olan kahraman çocukların var senin
Apollon Apollon Apollon tüm Yunanların gururu!
Parlak rengimiz maviyi yüceltiyor, bayrağımızın haçını da temsil
ediyorsun*

Tanrı Apollon'a övgü dolu sözlerle kaleme alınan bu marş ayrıca Yunan milli kimliğine ve değerlerine de atıf yapıyor olması açısından da oldukça dikkat çekicidir. Dini ve milli öğelerin yüceltildiği bu satırlarda Rum/Yunan gençliğine de atıf yapılması önemli bir diğer noktadır. Özellikle İzmir Rumları arasında sanat ve spor etkinliklerinin yükselişe geçmesinin, dinamik ve sağlıklı nesiller yetiştirmekle olan doğrudan bağlantısı, bu mısralarda gençlere olan inancın vurgulanmasına neden olmuştur.

Bu doğrultuda da cemiyet, 1895 yılından itibaren sporun farklı dallarında da çeşitli organizasyonlar gerçekleştirmeye başlamıştır. Su sporları, eskrim, bisiklet ve boks gruplarının yanı sıra gezi grupları da oluşturarak sanatsal kimliğine ek olarak, yüzünü spora dönmeye başlamıştır. Apollon, spor faaliyetlerine verdiği önemin artmasıyla, 1901 yılında İzmir'de ilk kürek yarışlarını organize etmiştir.¹³ Müzik konusunda, bünyesinde bulunan

¹³ Hristos Sokratis Solomonidis, *Synoikies, Dromoi, Peripatoi, Apokries, Pasha, Zografoi, Leshes, Horoi, Athlitismos, Melis, Glossario, Diafora tis Smyrnis*, Athina, 1957, s. 170.

orkestrasıyla müzik gösterileri organize eden cemiyet 1904 yılındaki İzmir karnavalında da adından söz ettirmiştir. Bu festivalde Rum atlet G. İsigonis elinde taşıdığı koşan dört at armasıyla Tanrı Apollon'u temsil etmiş ve kendisine yine Yunan mitolojisindeki Dokuz İlham Perisini¹⁴ temsilen ellerinde lir bulunan ve Apollon cemiyetinin marşını söyleyen dokuz sarışın kız eşlik etmiştir.¹⁵

İzmir'de Panionis Spor Kulübü'nün başlattığı spor oyunları geleneği kısa sürede Apollon tarafından da uygulanan bir faaliyet haline gelmiştir. Bundaki öncelikli nedenlerden biri Panionios ve Apollon arasındaki büyük rekabet ve Apollon'un da benzer nitelikte bir spor şöleni organize etmek istemesi olmuştur.¹⁶ Ancak Apollon'un spor oyunları Panionios'unkiler kadar sürekli ve uzun ömürlü olamamıştır.

Apollon Cemiyeti aynı yıl 23-25 Nisan tarihleri arasında İzmir Bornova Stadyumunda "Apollonia"/ "Απολλώνια" adlı spor müsabakasını gerçekleştirmiştir.¹⁷ İzmir Valisi Kamil Paşa himayesinde organize edilen bu spor müsabakalarına Apollon dışında Bornova Spor Kulübü / Αθλητικός Όμιλος Μπορνόβα ve İzmir Spor Birliği / Αθλητική Ένωσις τής Σμύρνης de katılmıştır.¹⁸ Bu dönemde Apollon ve Panionios kulüpleri tarafında organize edilen spor müsabakaları yerli ve yabancı pek çok spor kulüplerinin katılımıyla adeta uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu durum İzmir'i spor alanında da ilgi çeken bir merkez haline getirmiştir.¹⁹

Apollon Cemiyeti'nin Apollonia adı ile düzenlediği bu spor etkinliği her ne kadar yerelmiş gibi görünse de aslında büyük önem taşımaktaydı. Apollon Orkestrasının da eşlik ettiği resmigeçidin ardından başlayan müsabakalara 16'sı Bornova Spor Kulübü'nden, 19'u İzmir Spor Birliği'nden ve 54'ü Apollon'dan olmak üzere toplamda 89 sporcu katılmıştır. Bu müsabakalarda Apollon adına yarışan sporcular arasında Tefik Bey, Zekeriya Bey ve Fuad Bey gibi Türklerin olması da ayrıca dikkat çekicidir.²⁰ Bu kişilerin varlığı aslında cemiyetin Türk üyelerinin de bulunduğunu ve hatta organizasyonlara

¹⁴ Yunan mitolojisinde Dokuz İlham Perisi adıyla anılan perilerin her biri dokuz sanat ve bilim dalını temsil etmektedir. Bu perilerden: Klio tarih, Kaliopi hitabet sanatı, Polimnia dini ilahi, Terpsihori dans ve eğitim, Erato aşk ve aşk şiirleri, Eferpi müzik, Thalia komedi ve geometri, Melpomeni tragedya, Ourania ise astronomi perileridir.

¹⁵ Mpaltas, **a.g.e.**, s. 96.

¹⁶ **Apollon Smyrnis, 1891-2011...**, s. 37.

¹⁷ Bu spor müsabakalarında her müsabaka için bir de hakem kurulu görev yapmıştır. Mpaltas, **a.g.e.**, s. 115.

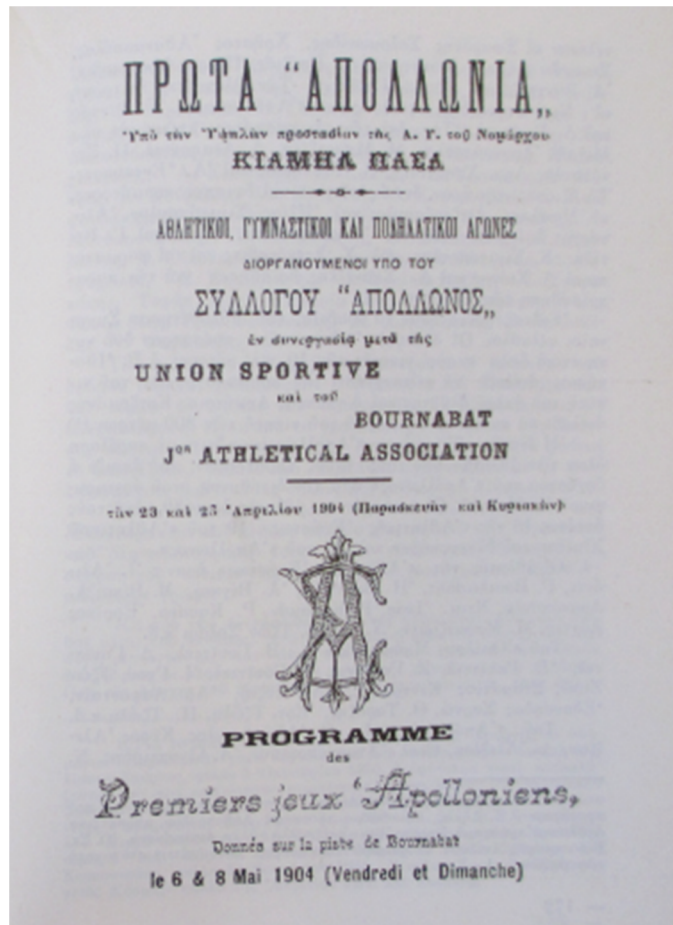
¹⁸ Solomonidis, **a.g.e.**, s. 170.

¹⁹ Güneş, **a.g.m.**, s. 39.

²⁰ Solomonidis, **a.g.e.**, s. 173.

Apollon'u temsilen katıldıklarını ortaya koyması açısından belirtilmeye değerdir.

Diğer yandan aynı organizasyonda L. Venizelos 34 dakika 43 saniyelik skorla 10 km koşusunu birincilikle tamamlarken, müsabakaların diğer dikkat çekici oyunlarından biri de 60 metre çuval yarışları olmuştur. Müsabakaların bitiminde atletler ve sporcular kalabalığa eşlik ederek özel bir vagonla Bornova Stadından Basmane durağına doğru yürümüşlerdir. Ayrıca Gündoğdu (Belavista/ Μπελαβίστα) meydanında bir de meşale yarışı düzenlenmiştir.²¹

*Resim I. Birinci Apollonia Müsabakalarının broşürü
Kaynak: Solomonidis, a.g.e., s. 171.*

²¹ Mpaltas, a.g.e., s. 117.

1904 yılında başlayan ve bir gelenek halini alan Apollonia Müsabakaları toplamda on defa, Rum ve yabancı spor cemiyetlerinin katılımıyla düzenlenmiş ancak bu müsabakalarda Türk Spor cemiyetleri yer almamıştır.

İzmir'e ayrı bir parantez açıldığında, 1906 yılında Atina'da gerçekleşen Ara Olimpiyatlarında İzmir'in spor kulüplerinin ve hatta futbol oyuncularının da bu olimpiyatta kendilerini gösterdiğini belirtmek gerekir.²²

Öte yandan İzmir'de Rumlar arasında hızlanan cemiyet kurma eğilimi kısa sürede pek çok sanat ve spor cemiyetinin kurulmasına neden olmuştur. Bu da haliyle cemiyetler arasında rekabet ortamının doğmasına zemin hazırlamıştır. Apollon Smirnis'in İzmir yıllarında kıyasıyla rekabet yaşadığı spor Kulübü ise Panionios olmuştur. Adında halen Apollon Smirnis gibi İzmir ifadesini taşımakta olan ve 1890 yılında İzmir'de kurulan Panionios²³ 1922 yılına kadar İzmir'de önemli spor organizasyonlarına ve başarılarla imza atmıştır. Panionios ve Apollon arasından yaşanan rekabet bölgede üstün olma istediğinden kaynaklanırken, bu rekabet iki kulüp arasında hiçbir zaman şiddete dönüşmemiştir.²⁴ İzmir yıllarında Apollon üyelerinin futbol konusunda daha aktif olmaları ve kulüplerini Anadolu'nun en güçlü spor kulüplerinden biri haline getirmeleri bu rekabeti biraz olsun azaltmıştır. Diğer yandan belirtmekte fayda var ki Panionios Apollon'dan çok daha çeşitli spor dallarında faaliyet göstermesine karşın futbol alanında Apollon'un gerisinde kalmıştır.²⁵

1910 yılında Apollon Smirnis, Klasik Yunan sembolü olan Gamalı Haç Amblemlili Futbol Kulübünü kurmuştur. Futbolun şehirdeki gelişimi ise Balkan Savaşları ile başlayan dönemden itibaren renklenmiştir. Balkan Savaşları döneminde, 13 ocak 1913 tarihinde İzmir Futbol Ligi açılmış ve 10 Mart 1913'e kadar maçlar devam etmiştir. Bu süreçte oynanan sekiz maçtan beşi Apollon'un galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Apollon, galibiyetlerinin çoğunu ezeli rakibi Panionios karşısında elde etmiştir.²⁶ İkinci Balkan Savaşı'nın yaşandığı dönemde ise Aralık 1913'te iki futbol müsabakasının yapıldığı bilinmekle birlikte ulaşılabilen tek bilgi Apollon'un İngiliz Kulübü karşısında yaşadığı 1-0'lık mağlubiyettir.²⁷

²² Güneş, a.g.m., s. 53.

²³ Panionios günümüzde Yunan Süper Ligi'nde yer alan bir futbol kulübüdür. Tam adı Panionios İzmir Jimnastik Kulübü'dür/ Ο Πανιώνιος Γυμναστικός Σύλλογος Σμύρνης (Π.Γ.Σ.Σ.).

²⁴ el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_(ποδόσφαιρο). Erişim Tarihi: 01/02/2018

²⁵ Güneş, a.g.m., s. 54.

²⁶ Apollon Smyrnis, 1891-2011..., s. 57.

²⁷ Apollon Smyrnis, 1891-2011..., s. 58.

1910'lardan sonra Mütareke dönemine kadar (1918-1922) İzmir'deki futbol kulüplerinin İzmir Limanına gelen yabancı gemi mürettebatlarıyla maçlar yapması neredeyse bir gelenek haline gelmiştir. İzmir'deki tüm futbol takımlarıyla maçlar yapan Apollon Smirnis, aynı zamanda İzmir Limanına gelen yabancı gemi mürettebatlarıyla da maçlar yapmıştır. 1911 yılında Avusturya Savaş Gemisi "Wirintus"un ekibiyle yaptığı maçta önemli bir galibiyet kazanmıştır. Takımın önemli bir diğer galibiyeti de 1918 yılında gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması sebebiyle İzmir Limanına demirleyen ilk İngiliz Savaş Gemisi "Minitor 19" bu esnada Apollon Smirnis ile maç yapmayı ihmal etmemiştir. Bu müsabaka Apollon'un galibiyetiyle sonuçlanmıştır.²⁸

Resim II. Apollon Smirnis'in ilk amblemi
Kaynak: Solomonidis, a.g.e., s. 169.

Apollon İzmir'de faaliyet gösterdiği yıllarda ve özellikle de futbol konusunda popüler bir kimlik kazandığı dönemde üç stad kullanmıştır. Gündoğdu Meydanı olarak da bilinen Belavista Stadı kulübün ilk stadı olarak hizmet vermiştir. Ardından Rum Yetimhanesi'nin yanında ikinci stadını kullanan kulüp, son olarak da Agia Trifona Mahallesinde de kendine bir stad edinmiştir.²⁹

15 Mayıs 1919'da İzmir'in Yunanlar tarafından işgal edilmesiyle İzmir Rumları arasında bir heyecan ve canlanma yaşandığını söylemek mümkündür. Bu dönemde Apollon ile Panionios, Atina'daki yetkililere hitaben yazdıkları bir mektupta, Anadolu'daki spor kulüplerine yardım edilmesini ve yakın bir zamanda (1920'de) Belçika Anvers'de düzenlenecek olimpiyatlara katılmalarını talep etmişlerdir.³⁰ Anvers Olimpiyatları konusunda³¹ dikkati çeken noktalardan belki de en önemlisi, bu oyunlara Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Bulgaristan, Avusturya-Macaristan, Almanya ve Osmanlı Devleti gibi devletlerin çağırılmamış olmasıdır.

²⁸ el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_(ποδόσφαιρο). Erişim Tarihi: 01/02/2018

²⁹ Güneş, a.g.m., s. 54.

³⁰ Mpaltas, a.g.e., s. 157.

³¹ Günümüzde de kullanılan iç içe geçmiş beş olimpiyat halkası bayrağı ilk defa Anvers Olimpiyatlarında dalgalanmıştır. <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/127/163/OlimpiyatSembolleri> Erişim Tarihi: 01/02/2018.

Mütareke dönemi olarak adlandırılan ve Mondros Mütarekesi'nin ağır koşullarının başka bir deyişle işgallerin yaşandığı 1918-1922 yılları arası dönemde, İzmir Rumları her ne kadar Yunan işgalinden hoşnut görünseler de savaş koşullarının yarattığı ekonomik zorluklardan dolayı İzmir Rum okullarının pek çoğunda spor eğitimi derme çatma bir şekilde sürdürülmeye devam etmiştir. Öte yandan beden eğitimi ve spor derslerinin de zaman zaman din adamları ve zangoçlar tarafından verildiği bile olmuştur.³² Yine bu dönemde Rum spor cemiyetlerinin sporcuları Yunan ordusuna katılmış, spor Yunan ordusunda da popüler hale gelmiştir. Küçük Asya Komutanlığı bu konuya özel bir ihtimam göstermiş ve üst düzey subaylardan oluşan bir kurul kurarak Yunan askerlerinin sağlıkları için spor çalışmalarına yönelmiştir.³³

1918-1919 sezonunu şampiyonlukla bitiren Apollon, bu şampiyonluk sonrasında futbolcularının fotoğrafını, yazmış olduğu bir mektupla Yunanistan'daki Panellinio'ya göndermiştir.³⁴ Kulüp, 1920 yılında İngilizler ile bir maç yapmış, bu maçı mağlup bitirmiştir.³⁵ Diğer yandan Apollon'un 1920 yılında yapmış olduğu maçların skorları şu şekildedir:³⁶

Apollon- Gouonterers 7-0
 Apollon- Panionios 1-0
 Apollon - Bornova İngiliz Kulübü 3-1
 Apollon – Evropi 4-3

1920 yılında elde edilen bilgiler dâhilinde Apollon'un futbolda oldukça başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki kulübün önemli bir başarısı da Evropi Savaş Gemisi mürettebatına karşı kazandığı üstünlüktür. Evropi, yaptığı maçlarda hiç mağlubiyeti olmayan bir takımdır ve Apollon karşısında yenilgi yaşamıştır.³⁷ Aynı yıl, İzmir spor gazetelerinde çıkan haberlerde de gerek Altay'ın gerekse İdman Yurdu'nun hâlâ Rum futbol takımları kadar güçlenemediği şeklinde haberler satırlara yansımış özellikle Apollon'un başarıları da 1924 yılında düzenlenecek Olimpiyat oyunlarına hazırlık şeklinde değerlendirilmiştir.³⁸

1921 yılında başka bir deyişle İzmir'deki Yunan varlığının devam ettiği ve Batı cephesindeki muharebelerin tüm hızıyla sürdüğü dönemde Anadolu'daki Yunan Kolordu Komutanı Komutanı Prens Andreas³⁹ İzmir'e gelmiş, Atina ve Pire'den futbol maçı için İzmir'e gelen grubun maçlarını büyük bir kalabalık

³² Mpaltas, **a.g.e.**, s. 167.

³³ Mpaltas, **a.g.e.**, s. 170.

³⁴ Mpaltas, **a.g.e.**, s. 192.

³⁵ Orhan Berent, **Alsancak'ın Sakini Altay**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014, s. 31.

³⁶ Mpaltas, **a.g.e.**, s. 192.

³⁷ Evropi'nin yaptığı maçlar ve skorları için bkz. Mpaltas, **a.g.e.**, s. 192.

³⁸ Berent, **a.g.e.**, s. 29.

³⁹ Sakarya Savaşı'nda Kolordu Komutanlığı yapmıştır ve Kral Konstantinos'un kardeşidir.

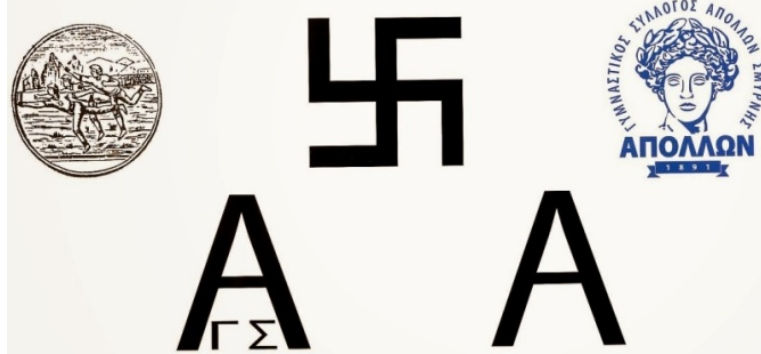
eşliğinde izlemiştir.⁴⁰ 1921-1922 İzmir Ligi karşılaşmalarının galibi de kaleci Yanakis ile solbek Marselos, sağbek Magulas, solhaf Aloizakis, solaçık Domeniko, Samyos, Hrisulis, Haralambos, Gilis, Kamyoropulos ve Gotis'ten oluşan futbolcularıyla Apollon olmuştur.⁴¹

1922 yılında Apollon ile ilgili yaşanan en önemli gelişmelerden diğeri de, yaşanan bir kaza sonucunda on bir oyuncusunu kaybetmiş olmasıdır. Türk Milli Mücadelesi'nin aynı yıl büyük bir zaferle kazanılması ise, kulübün İzmir'i terk etmesiyle sonuçlanmıştır.⁴²

Apollon Sminis'in Atina Yılları

Türkiye'de yaşayan Rumlar için çok önemli bir kırılma olan Lozan Barış Konferansı esnasında imzalanan (30 Ocak 1923) Türk-Yunan Ahali Mübadelesi Sözleşmesi, İzmir Rumlarının yaşamlarında da çok büyük değişimlere neden olmuştur. İzmir'deki pek çok Rum cemiyeti gibi Apollon da üyeleriyle birlikte 1923'te Yunanistan'a gitmiştir. Kulübün ilk yeri bugün Yunan Parlamentosu yanında bulunan ve Zeus Sütunları olarak bilinen mekân olmuştur. Buradaki 126x100 metre genişliğindeki alanı kendi sahası olarak kullanan kulübün mekânı Rouf Stadı olarak anılmaya başlanmıştır.⁴³

Kulüp Yunanistan'a gidişiyile birlikte 1923 yılında Athinaikos, Peiraikos Syndesmos ve Panionios gibi kulüplerle maçlar yapmaya başlamış ve İzmir'de elde ettiği başarıları devam ettirmiştir.⁴⁴

Resim III. Apollon Smirnis'in amblemleri

Kaynak: [el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_\(ποδόσφαιρο\)](http://el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_(ποδόσφαιρο)). Erişim Tarihi: 01/02/2018

⁴⁰ Berent, a.g.e., s. 29.

⁴¹ Umar, a.g.e., s. 239.

⁴² Güneş, a.g.m., s. 54.

⁴³ www.fcapollo.gr/cms/10157_Stadium_history.aspx Erişim Tarihi: 02.02.2018.

⁴⁴ Apollon Smyrnis, 1891-2011..., s. 78.

Yunanistan'da hemen her bölgede Apollon adını taşıyan yerel spor kulüplerinin var olması,⁴⁵ Atina'ya taşınmasından sonra kulübün zaman zaman Apollon Athinon-Atina / Απόλλων Αθηνών şeklinde anılmasına sebep olmuştur.

1910 yılından itibaren, (üzerinde, koşan üç atlet figürü olan) ilk amblemini, gamalı haç olarak değiştiren kulüp, İkinci Dünya Savaşı'na giden süreçte Adolf Hitler'in de aynı işareti siyasi bir sembol olarak kullanmasından rahatsız olmuş ve armasını değiştirmiştir. Yunanistan'da İkinci Dünya Savaşı esnasında, 1941 yılında yaşanan Alman işgal döneminde üzerinde yalnızca GSA / ΓΣΑ⁴⁶ harflerinin (Kulübün adının baş harfleri) bulunduğu formalarını kullanmıştır.

Apollon Smirnis Yunanistan'a gittikten sonra yalnızca Yunan futbol kulüpleriyle maçlar yapmamıştır. 1930 yılında İzmir'in bir diğer önemli Spor Kulübü Altay ilk yurtdışı seyahatine çıkmış ve dostluk maçı organizasyonu için Atina'ya gitmiştir. İlk iki maçını Panathinaikos ve Enosis Konstantinopolis ile yapan Altay, üçüncü dostluk maçını da hemşerisi Apollon Smirnis ile gerçekleştirmiştir. Bu maç Apollon'un 5-1'lik galibiyeti ile son bulmuştur. Bu maçta Apollon'un İzmir yıllarından beri sağ açık oynayan topçusu (Anadolu Rumlarından) Mavromatis de yer almıştır.⁴⁷

1933 yılında Beşiktaş'ın talebi üzerine Haziran ayında gerçekleşmesi planlanan Beşiktaş İstanbulspor maçı ertelenmiş ve bu ertelenmeden dolayı Yunanistan Milli Takımına futbolcu vermeyen Apollon Kulübü'nün Türkiye'ye davet edilmesi gündeme gelmiştir. Milliyet gazetesi bu haberi okuyucuna duyururken Türkiye futbolunun gelişmesi için kuvvetsiz takımlardan ziyade daha güçlü oyuncuların oluşan spor kulüplerinin davet edilmesi gerektiğini de belirtmiştir.⁴⁸ Apollon'un 1933 yılında Galatasaray ve Beşiktaş Spor Kulüpleri tarafından Türkiye'ye davet edilmesi, kulüp tarafından olumlu karşılanmış ve 8 Haziran 1933 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir. Dönemin Cumhuriyet gazetesinin satırlarına yansıyan habere göre Apollon Yunanistan'ın en kuvvetli spor kulüplerinden biri olarak tanımlanmış ve ilk maçını Beşiktaş ile yapacağı okuyucuya duyurulmuştur.⁴⁹ Beşiktaş'ın karşısında kuvvetli bir rakibin bulunduğunu belirten gazete, bu maçın öncesinde Vefa ile Pera takımlarının karşı karşıya geleceğini eklemiştir.⁵⁰

⁴⁵ Yunanistan'da günümüzde Apollon Patras, Apollon Pontou, Güney Kıbrıs'ta Apollon Limassol gibi, isminde Apollon adını taşıyan farklı futbol kulüpleri bulunmaktadır.

⁴⁶ (Γυμναστικός Σύλλογος Απόλλων) Apollon Jimnastik Kulübü'nün baş harfleri.

⁴⁷ Berent, a.g.e., s. 73.

⁴⁸ **Milliyet**, 1 Haziran 1933.

⁴⁹ **Cumhuriyet**, 7 Haziran 1933.

⁵⁰ **Cumhuriyet**, 9 Haziran 1933.

Apollon Türkiye’de bulunduğu süre içinde Galatasaray ile de maç yapmış bu maçın sonucu 0-0 bitmiştir. Galatasaray ile gerçekleşen maçta Apollon, hücum tekniği ile dikkati çekmiş Galatasaray neredeyse topa hâkimiyetini kaybetmiştir.⁵¹

Kulüp, 1938 yılında Atina Şampiyonasında büyük başarılar kazanmış ve bundan dolayı “Hafif Süvari”/“Ελαφρά Ταξιαρχία” ifadesiyle anılmaya başlamıştır.⁵² Apollon’un Şampiyona esnasındaki mücadelesi şu sözlerle ifade edilmiştir: “*Bu futbol takımının hücumu hem sert hem de bu hücum aynı adlı filmdeki süvari hücumu gibi.*”⁵³ Takım için “Hafif Süvari” adlandırılmasının yapılmasında şüphesiz 1939 yılında gösterime giren ve büyük ses getiren “Hafif Süvarinin Hücumu” [The Charge of the Light Brigade” / Η επέλαση της Ελαφράς Ταξιαρχίας] adlı filmin etkisi büyüktür. Askeri bir terim olan ağır süvariye göre daha atik olan Hafif Süvariler zırh kullanmamalarıyla ünlüdür. Krallar ve prenslerin, çoğu zaman taşıdıkları hafif süvari üniforması, aslında hafif süvarilerin kıymetli ve prestijli olduğunu ortaya koymaktadır. Zira bu lakap, günümüze kadar takımla özdeşleşmiş şekilde devam etmiştir. Aynı zamanda kulübün lakabı haline gelen “*hafif süvari*” zaman içinde bir tezahürat şekline de dönmüştür: “Και με χιόνια και με κρύα «ελαφρά ταξιαρχία!»” yani “*Ne kar ne kış tanır hafif süvari alayı*”.

Apollon Smirnis Atina’ya gelişinden bir süre sonra, kullanmakta olduğu Rouf Stadını değiştirmiştir. Bu durum, Apollon’un 1919 yılından beri başkanı olan hekim ve milletvekili Dimitris Marsellos’un 1946 yılındaki Noel kutlamasında, Ruf Stadyumunun kamulaştırılacağı bilgisini paylaşması ve yeni stad için devletin destek olacağını açıklamasıyla kesinlik kazanmıştır. Bunun üzerine Apollon Smirnis, 1947 yılında Ano Patisia yakınlarındaki Rizoupoli Semtine taşınmış, daha sonra ünlü topçusu Georgos Kamaras’ın adını alacak olan stadyumunda top oynamaya başlamıştır.⁵⁴

Diğer yandan 1960’lar, futbolcu Georgios Kamaras’ın Apollon’da parladığı yıllar olmuştur. Georgios Kamaras 1929 yılında Atina’nın Kato Patisia semtinde dünyaya gelmiştir. Ailesi Rumeli kökenli olan Kamaras’ın çocukluk dönemi Atina’da geçmiştir. 15 yaşında futbol hayatına Halkidona Futbol Kulübü’nde başlayan, daha sonraki süreçte AEK formasıyla top koşturan Kamaras, Apollon Smirnis’e transfer olmuştur. Boyunun uzun olmaması ona kariyerinde önemli başarılar getirmiştir. Apollon’da ilk 11’de

⁵¹ **Cumhuriyet**, 12 Haziran 1933.

⁵² <http://www.onsports.gr/afieromata/story/134923/stin-smyrni-120-xronia-prin-photos> Erişim Tarihi: 02.02.2018.

⁵³ <http://www.onsports.gr/afieromata/story/57721/h-epelasi-tis-elafras-taxiarchias> Erişim Tarihi: 02.02.2018.

⁵⁴ www.fcapolloon.gr/cms/10157_Stadium_History.aspx Erişim Tarihi: 02.02.2018.

yer alması ilk defa 1947 yılında gerçekleşmiştir. 1947-48 sezonunda gerçekleşen Olimpiakos - Apollon karşılaşması 0-0'lık skorla berabere bitmesine karşın, bu maçın yıldızı Kamaras olmuştur. Kamaras ani ve güçlü şutlarıyla ün yapmış ve “Bombardımancı”/ βομβαρδιστής lakabını almıştır. 1961-62 sezonunda attığı 19 gol ile Apollon’u ligde üçüncü sıraya yerleştiren futbolcu Georgios Kamaras kariyerine, uzun süre top koşturduğu Apollon’da son vermiştir. 61 kez Apollon formasını giyerek, 36 gole imzasını atmıştır.⁵⁵ Ölümünün ardından onun adını alan stad,14 bin 800 seyirci kapasitelidir ve halen kulübün maçlarına ev sahipliği yapmaktadır.

1970’lerden 1990’lara kadar eski başarılarını devam ettiremeyen kulüp, hemen her saha galibiyetinde ve başarısında zaman zaman “*Hafif Süvari Geri Döndü*” şeklinde manşetlerle spor sayfalarındaki yerini almayı da başarmıştır.

Buna verilebilecek en güzel örnek Apollon’un 90’lı yılların sonunda güç kaybederek küme düşmesinin ardından, 2013 yılında Süper Lig’e yükselmesidir. Gazette adlı Yunan spor gazetesi 16 Ağustos 2013’te Apollon Smirnis ile ilgili şu manşeti atmıştır: “*13 Yıl Sonra, “Hafif Süvari”... “Apollon Atina olarak gitti, on üç yıl sonra Apollon Smirnis olarak geri döndü... Mübadil ruhu aynı şekilde muhafaza ediliyor.”*⁵⁶

Resim IV. Georgios Kamaras
Kaynak:

http://www.apollongs.gr/2015/08/blog-post_7.html Erişim Tarihi: 01.03.2018.

Ancak aynı başarıyı Süper Lig’de⁵⁷ devam ettiremeyen kulüp yeniden küme düşmüştür. 2016-2017 sezonunda Lamia Kulübü ile birlikte uzun bir aradan sonra yeniden Süper Lig’e yükselmeyi başarmıştır.⁵⁸ Mayıs 2017’de Apollon, Trikala karşısında istediği puanı almıştır. Yine Mayıs ayında Panelefsiniakos ile yaptığı maçı 3-0’lık skorla kazanmıştır. “*Apollon için kolay bir başarıydı*” manşetiyle basına yansıyan bu karşılaşmada, Apollon’un aldığı 3 puan da göz ardı edilmemiştir. Apollon

⁵⁵ http://www.apollongs.gr/2015/08/blog-post_7.html Erişim Tarihi: 01.03.2018.

⁵⁶ <http://www.gazzetta.gr/football/article/533583/meta-apo-hronia-13-elafra-taxiarhia> Erişim Tarihi: 01.03.2018.

⁵⁷ Yunanistan’da Futbol Ligleri: Yunan Süper Ligi’nde (Ελληνική Σούπερ Λίγκα) 16 futbol kulübü oynamaktadır, Yunan Birinci Lig’inde (Α’ Εθνική) 18 futbol kulübü oynamaktadır, Yunan İkinci Ligi’nde (Β’ Εθνική) 18 futbol kulübü oynamaktadır ve Yunan Üçüncü Ligi’nde (Γ’ Εθνική) 4 kümede oynayan toplam 98 futbol kulübü vardır.

⁵⁸ <http://www.tanea.gr/news/sports/article/5447093/o-apollwn-eksasfalise-thn-anodo-sth-soyper-ligka/> Erişim Tarihi: 01.02.2018.

Smirnis, kendi stadındaki 0-0'lık başka bir skor ile Süper Lig'e geri dönüş yapmıştır.⁵⁹

Veneti (Ekmek Fırını) sponsorluğunda, 2017-2018 Futbol sezonunda yeniden Yunan Süper Ligi'nde top koşturmaya başlayan kulüp, Birinci Lig'deki başarısını Süper Lig'de yakalayamamıştır. Apollon Smirnis, 2017-2018 Futbol Sezonunda PAOK ve AEK'in liderlik için mücadele ettiği Süper Lig'de⁶⁰ son sıralarda yer almaktadır.⁶¹ Ligdeki son dokuz maçında hiç galibiyeti bulunmayan Apollon Smirnis, 28 Ocak 2018'de PAOK karşısında 3-0'lık yenilgi yaşamış, 5 Şubat 2018'de ise Yunan Süper Ligi'nde son sırada bulunan Plataniyas ile yaptığı maçı 1-1'lik skorla sonuçlandırmıştır.

Sonuç

19. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı ülkesinde başlayan modernleşme hareketi kısa sürede Osmanlı Gayrimüslimlerine de sirayet etmiş ve bu hareketlenme Anadolu'da ilk olarak İzmir'de kendini göstermiştir. 1891 yılında kurulan Apollon Smirnis ise kısa sürede İzmir spor hayatının hareketlenmesine büyük katkı sağlamıştır. 1922 yılına değin İzmir'de sporun lokomotifini olan Apollon Smirnis özellikle futbol alanında en güçlü kulüplerden biri haline gelmiştir. Üyelerinin ve sporcularının büyük çoğunluğunu Rumların oluşturduğu Apollon, İzmir'deki spor faaliyetlerine büyük katkı sağlamıştır.

1923 yılından itibaren Atina'da varlık göstermeye başlayan kulüp, İzmir'de edindiği deneyim ve başarılarının verdiği güçle 1940'lara kadar Atina'da da adından söz ettirmeyi başarmıştır. Yunanistan'da 1908'de kurulan Panatinaikos bir tarafa bırakıldığında, 1920'lerde kurulan AEK, PAOK ve Olimpiakos gibi takımlara oranla İzmir'de edindiği futbol kültürü ve deneyimiyle Atina'ya gelen kulüp, herhangi bir bocalama ya da olgunlaşma dönemi yaşama ihtiyacı duymamıştır. Böylelikle Yunanistan'da futbola olan ilginin artmasına da katkı sağlamıştır.

Kulüp, bir gol kralı çıkaramamış olsa da 60'larda Georgios Kamaras gibi duayen bir futbolcuyu yetiştirmiş, gol kralı olmadan da bir futbolcunun oyun tarzı ve zekasıyla duayen olabileceğini ortaya koymuştur. Diğer yandan

⁵⁹ <https://www.newsbeast.gr/sports/arthro/2702370/i-elaфра-taxiarchia-meta-apo-tria-chronia-ke-pali-sta-megala-salonia> Erişim Tarihi: 01.02.2018.

⁶⁰ Bu bilgi 08.02.2018 tarihlidir.

⁶¹ http://www.sahadan.com/puan_durumu/Yunanistan_Super_Lig/14/0 Erişim Tarihi: 01.02.2018.

Apollon Smirnis, oyun tarzı ile de farklılığını ortaya koymuş ve kendine has bir stil oluşturmuştur.

1990’larda duraklama sürecine giren kulüp 2000’lerde iki defa Süper Lig’e yükselmiş ancak kendine üst sıralarda yer edinememiştir. 2013-2014 futbol sezonundaki serüveni uzun sürmeyen Apollon yeniden küme düşmüştür. En son 2017-2018 futbol sezonunda yeniden Süper Lig’e yükselen Apollon ligde son sıralarda mücadele etmiştir. Mart 2018’de AEK ve PAOK arasında gerçekleşen maçta PAOK’un gölünün hakem tarafından sayılmamasından dolayı PAOK Başkanı İvan Savvidis’in belinde silah ile sahaya inmesi, büyük yankı uyandırmış ve tepki görmüştür. İvan Savvidis’in bu hareketi Yunan Süper Ligi’nin durdurulmasına neden olmuş ve tüm maçlar ertelenmiştir.

Bugün Yunanistan spor hayatında adında “İzmir” ifadesini taşıyan iki spor kulübü vardır. Bunlardan biri Apollon Smirnis diğeri ise Panionios’dur. Yunanistan’da bu iki Spor Kulübünün varlığı oldukça önemlidir. Bu durum Yunan spor hayatında özelinde İzmir, genelinde ise Türkiye izlerinin yaşadığının ve yaşatıldığının bir göstergesidir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Apollon Smyrnis, 1891-2011, Mia Omada- Dyo Patrises- Treis Aiones, 120 Hronia Athlitismos kai Politimos, Ekdosi Periferia Attikis, Athina, 2012.

Bayladı, Derman, **Mitoloji, Tanrıların Öyküsü**, Say Yayınları, İstanbul, 1999.

Berent, Orhan, **Alsancak’ın Sakini Altay**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014.

Mpaltas, Andreas, **O Ellinikos Athlitismos Stin Smyrni, 1890-1922**, Mpalta, Athina, 2014.

Solomonidis, Hristos Sokratis **Synoikies, Dromoi, Peripatoi, Apokries, Pasha, Zografoi, Leshes, Horoi, Athlitismos, Melis, Glossario, Diafora tis Smirnis**, Athina, 1957.

Umar, Bilge, **İzmir’de Yunanlıların Son Günleri**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974.

2. Makaleler

Güneş, Günver, “*Modern Sporların İzmir’e Girişi; İzmir’in Spor Kulüpleri, Seçkin Sporcuları*”, **Körfezde Zaman, İzmir Araştırmaları Kongresi**, (Ed. Eren Akççek, Mustafa Mutluer, Cüneyt Kanat), Bormat Matbaacılık, İzmir , 2010.

3. Tezler

Cihangir Kılıçoğlu, Çiğdem, **İkinci Meşrutiyet'ten Milli Mücadele'ye Anadolu'da Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Rum Örgütlenmeleri**, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2018.

4. Süreli Yayınlar

Cumhuriyet

İ Katimerini (Epta İmeres)

Milliyet

5. İnternet Kaynakları

[el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_\(ποδόσφαιρο\)](http://el.wikipedia.org/wiki/Απόλλων_Σμύρνης_(ποδόσφαιρο)) Erişim Tarihi: 01/02/2018.

<http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/127/163/OlimpiyatSembolleri> Erişim Tarihi: 01/02/2018.

http://www.apollongs.gr/2015/08/blog-post_7.html Erişim Tarihi: 01.03.2018.

<http://www.fcapollon.gr/Storage/Media/Shared/YMNOS.mp3> Erişim Tarihi: 02/02/2018.

<http://www.gazzetta.gr/football/article/533583/meta-apo-hronia-13-elafra-taxiarhia> Erişim Tarihi: 01.03.2018.

<http://www.onsports.gr/afieromata/story/134923/stin-smyrni-120-xronia-prin-photos> Erişim Tarihi: 02.02.2018.

<http://www.onsports.gr/afieromata/story/57721/h-epelasi-tis-elafra-taxiarxias> Erişim Tarihi: 02.02.2018.

http://www.sahadan.com/puan_durumu/Yunanistan_Super_Lig/14/0 Erişim Tarihi: 01.02.2018.

<http://www.tanea.gr/news/sports/article/5447093/o-apollwn-eksasfalise-thn-anodo-sth-soyper-ligka/> Erişim Tarihi: 01.02.2018.

<https://www.newsbeast.gr/sports/arthro/2702370/i-elafra-taxiarchia-meta-apo-tria-chronia-ke-pali-sta-megala-salonia> Erişim Tarihi: 01.02.2018.

www.fcapollon.gr/cms/10007_History.aspx 02/02/2018.

www.fcapollon.gr/cms/10157_Stadium_History.aspx Erişim Tarihi: 02.02.2018.

www.fcapollon.gr/cms/10157_Stadium_history.aspx Erişim Tarihi: 02.02.2018.